

о. д-р Мирон Бендик, ректор

Київська традиція являє собою церковно-національне життя українців, яке почалося від Хрещення князя Володимира, розвивалося впродовж історії і сьогодні є найглибшою підставою української ідентичності. Кожне століття нашої християнської історії вносило свої елементи в київську традицію. У XIX ст. знаковою постаттю її розвитку став о. Маркіян Шашкевич, який прийшов на світ рівно 200 років тому, а саме — 1811 року. У той час Київська Церква на теренах Західної України існувала під назвою Галицької митрополії. Австрійська держава, до якої були включені західноукраїнські землі, була багатонаціональною країною. Освічені люди знали декілька мов — у Галичині це були: українська, польська і німецька мови. Різним був суспільний статус цих мов — німецька була державною, польська історично утвердилась у вищих суспільних верствах, українською спілкувались селяни. У храмах богослужбовою мовою була церковнослов'янська, мовою проповідей — польська. Галицьке духовенство успадкувало від станового суспільства Польської Речі Посполитої XVIII ст. культури класицизму звичай уживати польської мови. Однак у XIX ст. перед кожним європейським народом, у тому числі й українським, постало питання його національної ідентичності. Для українців на це питання було декілька варіантів відповідей: а) українці державно є австрійськими громадянами, а тому їм слід мовно і культурно ідентифікуватися в "німецький простір"; б) українці ("русини") є одним із племен польського народу, тому для них природно "влитися" в єдине річище польської культури; в) українці — історично слов'яни, а тому їм слід триматися древньої церковнослов'янської мови, яка об'єднує їх з іншими слов'янами в єдину сім'ю "братніх народів". Такий різнобій думок супроводжував українське суспільство в пошуках власної ідентичності. І тоді до суспільної дискусії приєдналася Церква. Єрархи Греко-Католицької Церкви, зокрема, митрополит Галицький Михайло Левицький і єпископ Перемиський Іван Снігурський однозначно підтримали український характер Церкви і стали вже в 1810-х роках вимагати від священників проповідувати і вести навчання релігії "народною", тобто українською мовою. У 1830-х роках оо. Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький ("Руська Трійця") першими втілили вимоги єрархів у м. Львові, в один і той сам день розпочавши проповіді українською мовою в трьох львівських храмах. Цей прорив започаткував внесок Церкви в духовно-національний розвиток українців, а в самій Церкві українська мова все більше набувала статусу мови сакральної. Так, у другій половині XIX ст. було перекладено українською літературною мовою Святе Письмо (письменниками Кулішем і Нечуй-Левицьким). У 1920-ті роки митрополит Василь Липківський переклав українською мовою Божественну Літургію, а на початку XXI ст. повним перекладом усіх літургійних

книг займається патріарх Філарет. Отже, ми бачимо як за 200 років українська мова стала невід'ємною частиною київської церковної традиції.

Що означає цей доконаний факт для нас, сучасних українців? Насамперед, традиція передається батьками, а ми є її спадкоємцями. Не вибирають батьків, Батьківщину, прадідну культуру. Мова є елементом переданої культури. Для київської традиції мовне питання було вирішене близько 200 років тому. Церква хоче звістити суспільству, що українська мова є однією з підвалин національної ідентичності. Ми українці, поступово стаємо нацією. Ми вже визнали Україну рідною землею, сприйняли національну символіку, погодилися у Конституції, що попри всі різниці щодо походження наших предків ми є одним українським народом. На черзі — прийняти мову, якою тисячоліттями спілкувались мешканці цієї землі. І справа не в тому, що державних мов може бути дві чи три, і не в тому, хто якою мовою зник розмовляти. У баченні Церкви мова є національною культурною спадщиною, перейняти яку має честь кожна культурна людина.

Зловживання у мовній ділянці є ознакою недостатньої культури. Діти Київської Церкви — чи греко-католицької, чи православної — моляться Богові українською мовою. Про це від століть подбали і греко-католик Шашкевич, і православні — Куліш, Нечуй-Левицький, Липківський і Денисенко. Щоб стати собою, нам потрібно, за прикладом Церкви, в певний момент подолати психологічний бар'єр, постколоніальні комплекси і почати спілкуватись одвічною мовою цієї землі. За словами ап. Павла: "Нам треба позбуватись старої людини... і одягнутись у нову людину сотворену на подобу Божу, у справедливості і у святості правди" (Еф. 4, 22, 24).

Статтю також опубліковано у блозі Дрогобицької Духовної Семінарії на RISU.